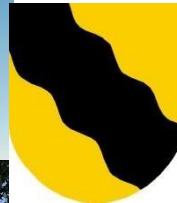

Savonlinnan, Enonkosken, Rantasalmen ja Sulkavan kuntien seudullinen

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISOHJELMA

2019 - 2021

1	Kuntien strategiat – visiot	3
1.1	Maahanmuuttajien määrä (kasvuennuste) visio	3
1.2	Itä-Suomen maahanmuuttostrategia 2017	4
1.3	Ulkomaalaislaki	5
1.4	Muut ohjelmat kuten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat kunnissa	5
2	Seudullinen kuntien kotouttamisohjelma	6
2.1	Laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut	6
2.2	Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite	6
2.3	Kotouttamisohjelman valmistelu	6
2.4	Maahanmuuttajien osallisuus ja hyvät etniset suhteet	7
3	Kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet Savonlinnassa, Sulkavalla, Enonkoskella ja Rantasalmella	7
3.1	Elinkeinopalvelut, maahanmuuttajat yrityksissä ja oman yrityksen perustajina	7
3.2	Kaupungin/kunnan omat työllistämistä edistävät toimenpiteet	8
3.3	Maahanmuuttajapalvelujen toteuttaminen Savonlinnassa, Enonkoskella, Sulkavalla ja Rantasalmella	9
3.3.1	Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma	10
3.4	Tulkkauksen järjestäminen	11
3.5	Asuminen	11
3.6	Maahanmuuttajat varhaiskasvatuksessa	12
3.7	Maahanmuuttajat perusopetuksessa	12
3.8	Maahanmuuttajat lukio-opetuksessa	13
3.9	Kotoutumiskoulutus, suomen kielen opetus, ammatillinen koulutus maahanmuuttajille	15
3.9.1	ammattiopisto SAMledu	15
3.9.2	Savonlinnan Kristillinen opisto	17
3.9.3	Itä-Karjalan kansanopisto maahanmuuttajien koulutuksen järjestäjänä	18
3.10	Korkeakoulutus	18
3.11	Nuoriso, - liikunta, - ja vapaa-aikatoiminnot	19
4	Sosiaali- ja terveystoimen palvelut Sosterissa ja kuntien omissa sosiaalipalveluissa	19
5	Muiden viranomaisten palvelut	20
5.1	TE – toimisto	21
5.2	Poliisi	21
5.3	Kela	22
5.4	Maistraatti	23
6	Muut toimijat	23
6.1	Kansainvälinen kohtaamispaikka Linnala	23

6.2	Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt	24
6.3	Järjestöt	25
6.4	Kriisikeskus, Suomen mielenterveysseura ry	25
7	Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset.....	25

1 Kuntien strategiat – visiot

Savonlinnan kaupungin strategiassa vuosille 2018-2021 sanotaan, että kaupunki on kansainvälinen kulttuuri- ja sivistyskaupunki Saimaan sydämessä. Yleinen strateginen päämäärä on, että kaupunkiamme kehitetään turvallisena ja houkuttelevana asuinalueena. Elinvoimaa pyritään lisäämään monialaisilla yritys-, koulutus- ja tutkimusyhteistyöllä. Luomme edellytyksiä yritystoiminnan kehittämiseksi ja uusille innovaatioille. Hyödynnämme ainutlaatuista luontoa ja ympäristöämme matkailun kehittämisessä. Lisäämme asukkaiden ja matkailijoiden viihtyvyyttä kannustamalla osallistumaan ja kehittämällä monipuolisia kulttuuri-, liikunta-, ja hyvinvointipalveluita. Strategiset painopistealueet ovat

- Elinvoimainen kaupunki
- Hyvinvoiva kuntalainen
- Asukaslähtöinen ja palveleva hallinto
- Hyvinvoiva henkilöstö.

Rantasalmen kunnan visio on olla elinkeinoelämää kehittävä kunta, jossa on vetovoimaiset palvelut. Puhdas luonto ja Saimaa antavat elämään laatua. Kunnan strategiset painopisteet ovat elinkeinoelämän kehittäminen, luontomahdollisuuksien hyödyntäminen ja vetovoimaisten palveluiden ylläpitäminen.

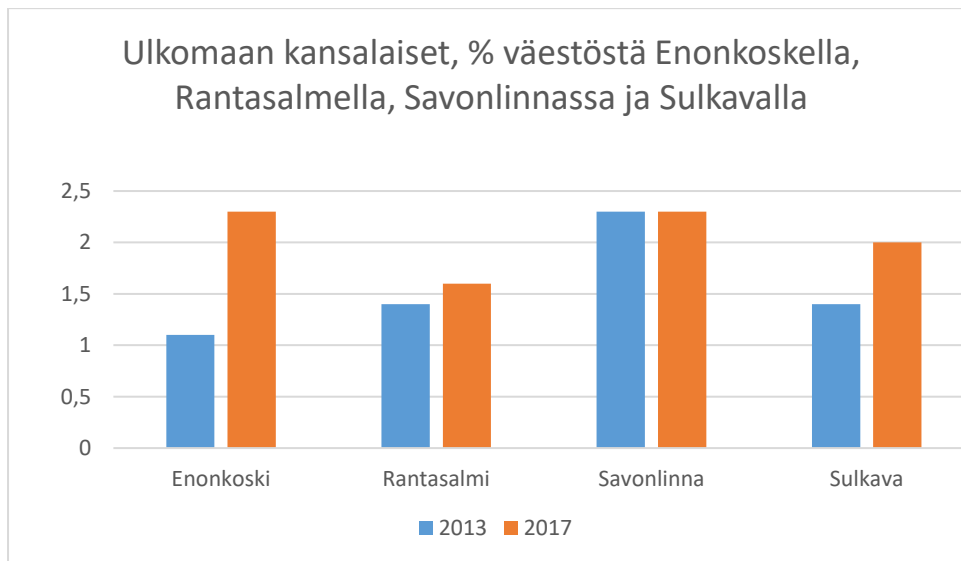
Sulkavan kunnan visiossa vuodelle 2020 keskitytään vireän soutupitäjän ja luonnon tarjoamaan elämänlaatuun sekä asukkaiden hyvinvoinnin lisäämiseen.

Enonkoski huolehtii elinvoimaisuudestaan, väestönsä hyvinvoinnista ja elinkeinotoimintansa menestymisestä tarjoamalla turvallisen, luonnonläheisen ja viihtyisän elinympäristön ja hyvät lähipalvelut niin nykyisille asukkailleen kuin uusille kuntalaisille.

1.1 Maahanmuuttajien määrä (kasvuennuste) visio

Suomesta lähdettiin vuosikymmeniä ulkomaille töihin, nykyisin muuttoliike Suomeen on huomattavassa kasvussa. Ulkomaalaisten määrä Savonlinnassa ja Sulkavalla on myös ollut tasaisessa kasvussa, Rantasalmella ja Enonkoskella määrä on puolestaan hienoisessa laskussa. Seudullisessa kotouttamisohjelmassa mukana olevien kuntien väkiluku tilastokeskuksesta 31.12.2017 saadun tiedon mukaan on seuraava: Enonkoski 1416 henkilöä, Rantasalmi 3553 henkilöä, Savonlinna 34664 henkilöä ja Sulkava 2588 henkilöä.

Suomessa vuonna 2017 oli ulkomaan kansalaisia 4,5 % väestöstä. (Tilastokeskus). Savonlinnassa ulkomaan kansalaisia oli vuonna 2017 väestöstä 2,3 % eli 808 henkilöä, Enonkoskella 1,4% eli 20 henkilöä, Rantasalmella 1,6 % eli 57 henkilöä ja Sulkavalla 2,0 % eli 53 henkilöä.

Tilastokeskuksen väestörakennetilaston mukaan Suomen virallinen väkiluku oli vuoden 2017 lopussa 5 513 130 henkilöä, joista miehiä oli 2 719 131 ja naisia 2 793 999. Väkiluku kasvoi vuoden 2017 aikana vain 9833 henkilöllä. Samanaikaisesti äidinkieleltään vieraskielisten määrä kasvoi 19 332 henkilöllä. Mikäli vieraskielisten määrä ei olisi noussut vuonna 2017, koko Suomen väkiluku vuonna 2017 olisi 9499 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2016. (Tilastokeskus).

Suomen kielen hallinta on avain työmarkkinoille, maahanmuuttajien kielitaidosta ei kuitenkaan ole olemassa tarkkaa tietoa eikä rekisteröintiä. Maassaoloajalla on suuri vaikutus työllistymiselle. Suomessa maahanmuuttajista työkäisiä on 75 % eli he muodostavat suuren tulevaisuuden työvoimapotentiaalin. Tilastokeskuksen mukaan vieraskielisten työttömyysaste on keskimäärin 26,2 %.

Maahanmuuton kasvu tuo muutostarpeita niin koko Suomelle kuin tälle seutukunnalle myös julkisten palvelujen osalta. On kiinnitettävä huomiota palvelujen saatavuuteen, henkilöstön osaamiseen ja maahanmuuttajien palvelutarpeiden tunnistamiseen. Tiukka kuntatalous, väestön ikääntyminen ja sen palvelutarpeet ovat haaste myös maahanmuuttajien palveluja ajatellen. Maahanmuuttajat ovat ikärakenteeltaan selvästi kantaväestöä nuorempia ja maahanmuutto onkin noussut luonnollista väestönkasvua merkittävämmäksi tekijäksi väestönlisäyksessä. Tämän vuoksi olisikin erittäin tärkeää kiinnittää huomiota onnistuneeseen kotouttamiseen, jossa kunnat ovat avainasemassa.

1.2 Itä-Suomen maahanmuuttostrategia 2017

Pohjois-Savon ELY - keskuksen johdolla on vuonna 2012 laadittu vuoteen 2017 ulottuva Itä-Suomen maahanmuuttostrategia, joka kattaa Pohjois- ja Etelä-Savon sekä Pohjois-Karjalan maakunnat. Sen mukaan väestön ennakoitaan vähenevän ja ikääntyvän Itä-Suomessa. Erityisen suurta väestön ikääntyminen on Etelä-Savossa. Alueemme hyvinvoinnin turvaamiseksi tulemme tarvitsemaan ulkomaista työvoimaa. Ennusteiden mukaan työvoiman vaje on vuonna 2020 Itä- Suomen maakunnissa 15 %.

Itä-Suomen maahanmuuttostrategian toimet tähtäävät elinkeinoelämän menestymiseen kansainvälistymisen kautta, osaavan työvoiman saannin turvaamiseen elinkeinoelämälle sekä julkiselle sektorille. Kansainvälisten investointien saaminen Itä-Suomeen edellyttää hyvin toimivia julkisia palveluja, joustavaa yhteistyötä viranomaisten välillä ja kansainvälistä ilmapiiriä. Hyvin toimivat julkiset palvelut tukevat työnantajia ulkomaalaisten palkkaamisessa ja maahanmuuttajien työllistämisessä.

Strategiassa on kolme toimintalinjaa. Ensimmäisen toimintalinjan visiossa ulkomaalaistaustaiset työllistyvät ja perustavat yrityksiä. Elinkeinoelämä saa tarvitsemaansa työvoimaa ja osaamista viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi. Toinen toimintalinja koskee asenteita ja osallistumista. Sen visio on, että Itä-Suomi on kansainvälinen ja erilaisuutta arvostava sekä ulkomaalaistaustaiset osallistuvat tasavertaisesti yhteiskunnan toimintaan. Kolmas toimintalinja koskee kuntia ja kotouttamista ja se on koko strategian perusta. Visio on, että kotouttaminen on kunnissa toimiva osa normaaleja peruspalveluja. Elinkeinoelämän tavoitteita ei voida saavuttaa ilman kunnan perus- ja kotouttamispalveluja. Maahanmuutossa huomioidaan myös humanitaarinen aspekti. Strategian mukaan kunnat ovat aktiivisia tarjoamaan kuntapaikkoja pakolaisille.

Toimintalinjojen tavoitteet on konkretisoitu toimenpiteiksi ja niille on määritelty vastuutahot. Jotta strategian tavoitteet saavutettaisiin, toimenpiteiden pääpaino on asetettu viranomais- ja muun toiminnan tehostamiseen.

Lähde: Kansainvälinen Itä-Suomi □ Itä-Suomen maahanmuuttostrategia 2017, Pohjois-Savo, Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2012.

1.3 Ulkomaalaislaki

Ulkomaalaislaki on vuodelta 2004 ja sen tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lisäksi sen tarkoituksena on edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. (Finlex, Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301).

1.4 Muut ohjelmat kuten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat kunnissa

Suomi turvaa perustuslailla kaikille ihmiselle tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset oikeudet. Yhdenvertaisuuslain mukaan yhdenvertaisuutta tulee aktiivisesti edistää eikä ketään saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Savonlinnassa on vuonna 2016 päivitetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka on voimassa vuodet 2017-2018. Sulkavan kunnan henkilöstöstrategia sisältää tasa-arvosuunnitelman. Rantasalmen kunnalla on voimassa oleva tasa-arvosuunnitelma, joka päivitetään vuodelle 2015. Enonkosken kunta on hyväksynyt tasa-arvosuunnitelman joulukuussa 2010.

2 Seudullinen kuntien kotouttamisohjelma

2.1 Laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut

Laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011. Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumislain 32 § mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma. Ohjelma tulee hyväksyä kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Laki koskee kaikkia eri perustein kuntaan muuttaneita maahanmuuttajia.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että sen palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Myös kunnan on kehitettävä henkilöstönsä osaamista kotouttamisessa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan.

2.2 Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite

Kotoutumisohjelma sisältää selvityksen siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan samoin kuin suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina. Lisäksi ohjelmassa tulee näkyä ne toimenpiteet, joilla kotoutumista kunnassa on tarkoitus edistää. Lisäksi kuntien vastuulla olevat lapset ja nuoret ja suunnitelma heidän kotoutumisensa edistämisestä tulisi näkyä ohjelmassa. Työvoiman ulkopuolella olevat ryhmät tulee myös ottaa huomioon. Hyviin etnisiin suhteisiin samoin kuin kulttuurien väliseen vuoropuheluun toivotaan kotouttamisohjelmassa myös otettavan kantaa.

2.3 Kotouttamisohjelman valmistelu

Savonlinnan kaupungin kotouttamisohjelma on voimassa vuosille 2019-2021. Savonlinnan kaupunki pyysi mukaan seudulliseen kotouttamisohjelmaan ympäristökuntia Ely - keskuksen aloitteesta. Mukaan seudulliseen kotouttamisohjelmaan tulivat Enonkoski, Rantasalmi, Sulkava ja Savonlinna.

Kotouttamisohjelman päivitys aloitettiin keväällä 2018. Maahanmuuttosihteeri Johanna Merivirta otti sähköpostitse yhteyttä yhteistyökumppaneihin ja pyysi kommentteja voimassaolevaan kotouttamisohjelmaan. Kommentteja tuli osalta verkoston jäsenistä määräaikaan mennessä. Kotouttamisohjelman työstä jatkettiin Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden toimesta.

2.4 Maahanmuuttajien osallisuus ja hyvät etniset suhteet

Kotoutuminen tarvitsee onnistuakseen toimia myös vapaa-ajalle ja arkeen, tähän tarpeeseen voisivat vastata maahanmuuttajien omat yhdistykset. Yhdistysten rooli osana maahanmuuttajien kotoutumisprosessia on tärkeä, mutta ne tarvitsisivat tukitoimenpiteitä selviytyäkseen mm. yhdistyksen toimintaa edellyttävästä byrokratian vaatimuksista. Savonlinnassa toimii vuonna 2012 perustettu Burman pakolaiset ry, jonka tarkoituksena on ylläpitää burmalaisten omaa kulttuuria ja heimokieliä sekä tehdä näitä tunnetuksi kantaväestön keskuudessa.

Savonlinnassa kokoontuu säännöllisesti eri viranomaisista koostuva rasminvastainen ryhmä, jonka tarkoituksena on vaihtaa kuulumisia, päivittää tilannetta, olla kuulolla. Tarvittaessa ryhmä puuttuu mahdollisimman varhain tilanteisiin, joissa koetaan olevan mahdollisuus rasmin tai etnisten selkkausten syntymiselle. Ryhmän koollekutsujana toimi poliisilaitoksella työskentelevä kaupungin sosiaaliohjaaja, myöhemmin tehtävässä jatkoi silloinen palveluohjaaja Sari Rantanen ammattiopisto SAMledusta, nyttemmin koollekutsujana toimii Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalvelut.

3 Kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet Savonlinnassa, Sulkavalla, Enonkoskella ja Rantasalmella

3.1 Elinkeinopalvelut, maahanmuuttajat yrityksissä ja oman yrityksen perustajina

Itä- Savon uusyrityskeskus on auttanut useita maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä yrityksen perustamisessa. Suurin ryhmä koostuu venäläistäustaisista yrittäjistä, toiseksi suurin ryhmä ovat virolaiset. Perustettujen yritysten toimialat ovat laajat kuten esim. rakennus ja saneeraus-, kulttuuritapahtumien järjestämis- ja matkailupalveluyritykset, tulkkaus- ja kieliapupalvelut sekä tuontikauppaa ja vähittäismyyntiä edustavat yritykset. Turkkilaiset ovat perustaneet ravintola- ja matkailupalveluun liittyviä yrityksiä.

Rantasalmen kunnan yrityskoordinaattori ja työelämäpalvelut palvelevat yritystoiminnan aloittamista, kehittämistä ja työllistymistä kaikille kuntalaisille. Rantasalmen kunta tarjoaa lisäksi yritysneuvontapalveluita Uusyrityskeskus Wäläkyn toimesta. Palvelu on maksutonta asiakkaalle ja yritysneuvojan vastaanottopäivä on kerran viikossa kunnanvirastolla. Palvelu on tukenut maahanmuuttajan yritystoiminnan aloittamista Rantasalmella. Rantasalmen kunnalla on yritystoiminnan käyttöön erilaisia vuokratiloja ja niitä tarjotaan aktiivisesti. Paikalliset yritykset ja julkinen sektori työllistävät maahanmuuttajia säännöllisesti harjoittelu-, tukityöllistämisen- ja ym. työpaikkoihin. Rantasalmen ja Sulkavan kuntien asiointipisteistä saa KELA:n ja Maistraatin ja TE - toimiston avustavaa asiakaspalvelua, poliisin lupapalveluita ja Etelä-Savon oikeusaputoimiston palveluita. Etäpalvelulaitteiston kautta on mahdollisuus asioida suoraan KELA:an, Maistraattiin, TE - toimistoon ja Etelä-Savon oikeusaputoimistoon myös tulkkipalvelun avustamana.

Enonkoskella elinkeinopalveluja tarjoaa kunnan yleishallinto yhdessä teknisen toimen kanssa. Maahanmuuttajia neuvotaan yritysasioissa kunnantoimistolla, jossa on mahdollista asioida paitsi suomen myös venäjän, englannin, ranskan ja ruotsin kielellä.

Elinkeinoelämän puolelta Sulkavalla ei ole kotoutumista edistäviä erillisiä ohjelmia, joillakin yrityksillä on ollut omia ohjeitaan työntekijöilleen, mutta nämä eivät ole olleet yleisessä käytössä.

3.2 Kaupungin/kunnan omat työllistämistä edistävät toimenpiteet

Savonlinnan kaupunki työllistää palkkatuella pitkäaikaistyöttömiä eri toimialoille kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Työllisyyspalvelut kutsuvat KELA:lta saamien tiedoin perustein pitkäaikaistyöttömiä haastatteluun. Haastattelun perusteella henkilöille tarjotaan joko kaupungin palkkatukityöpaikkaa, ohjataan avoimille työmarkkinoille tai opiskelemaan. Kaupungin työllisyyspalvelujen palveluneuvijat neuvovat ja opastavat myös toimeentuloturvaasioissa sekä tarvittaessa muihin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kaikki kaupungin työllisyyspalvelut ovat myös kohderyhmään kuuluville maahanmuuttaja - asiakkaille tarkoitettuja. Pitkäaikaistyöttömille tarkoitettut palvelut kuten työvoiman palvelukeskus ja työllisyyspalvelut tarjoavat palveluja niille maahanmuuttajille, joiden työttömyys on pitkittynyt.

Savonlinnassa toimiva työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on kuntien, TE-toimiston ja Kelan yhteinen monialainen vaikeasti työllistyville tarkoitettu palvelu. Se tarjoaa työllistymistä edistäviä monialaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, TE-palveluja ja Kelan palveluja vaikeasti työllistyville. Tavoitteena on vähentää rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyyttä ohjaamalla asiakkaat aktiivisiin toimenpiteisiin, mm. kuntouttavaan työtoimintaan, työkokeiluun ja palkkatukityöhön. Keskeisenä tehtävänä on selvittää asiakkaiden todelliset edellytykset sijoittua avoimille työmarkkinoille. TYP-asiakkuuden kriteeri on vähintään 300 päivää työmarkkinatukea tai asiakas on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 6 kk (alle 25-v) tai 12 kk (25-v täyttäneet) ja joilla on monialaisen palvelun tarve.

Kaupungin nuorisoverstas työllistää alle 29-vuotiaita, Savonlinnan seutukunnan nuoria puusepän, rakennus- ja pienimuotoisien metallitöihin sekä avustaviin palveluihin. Nuorisoverstas antaa myös neuvontaa ja opastusta työelämään ja opettaa vastuuta työstä, itsestä ja työyhteisöstä.

Kaupungin työpaja Telakka työllistää erilaisin sopimuksin työ- ja toimintakyvyltään heikentyneitä, osatyökykyisiä työnhakijoita, pitkäaikaistyöttömiä savonlinnalaisia sekä ulkopaikkakuntalaisia henkilöitä. Työpaja Telakka tarjoaa kuntouttavaa ja valmentavaa päivä- ja työtoimintaa, tavoitteena edistää asiakkaiden työ- ja toimintakykyä, elämänhallintataitoja, työllistymistä sekä osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan. Toimintaa järjestetään asiakaskohtaisesti sosiaalihuollon, vammaispalvelun, kehitysvammahuollon sekä kuntouttavan työtoiminnan perustein. Asiakkaat ohjautuvat toimintoihin edellä mainittujen palvelujen kautta.

Savonlinnan kaupungin työllisyyspalvelut tukee avustuksilla kolmannella sektorilla toimivia työllistämistoimintaa harjoittavia järjestöjä.

Savonlinnan Toimintakeskus ry tarjoaa erilaisilla työllistämistoimenpiteillä maahanmuuttajille työharjoittelumahdollisuuksia ja samalla he saavat opiskella suomen kieltä aidossa työympäristössä.

Savonlinnan kaupungissa toimii Nuorten Ohjaamo, jonka koordinoinnista ja valvonnasta vastaa Savonlinnan kaupungin työllisyyspalvelut. Ohjaamotoiminnalla tuetaan asiakkaiden työ- ja koulutusurien käynnistymistä, ohjataan elämänhallintaan sekä pyritään ehkäisemään asiakkaiden syrjäytymistä. Sen toimintaan ovat tervetulleita myös kaikki maahanmuuttajanuoret.

Rantasalmen kunnan työelämäpalveluissa työllistymiseen liittyvissä asioissa palvelevat työllisyysuunnittelija, yksilövalmentaja ja työvalmentaja. Rantasalmen kunta tarjoaa kesätyöpaikkoja nuorille ja tukityöllistämispaiikkoja työkäisille mahdollisuuksien mukaan. Erityistä painotusta työllistämisessä ei maahanmuuttajiin kohdistu.

Enonkoski työllistää työttömiksi päätyneitä kuntalaisiaan ja heidän joukostaan etenkin pitkäaikaistyöttömiä ja nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä kunnan työpesteihin mm. palkkatuen turvin. Vastaava työllistämistavoite koskee myös kunnan maahanmuuttajväestöä.

Sulkavan kunnalla ei ole vielä ollut tarvetta työllistämisenäkökohdasta erillisiin maahanmuuttajia koskeviin toimenpiteisiin.

3.3 Maahanmuuttajapalvelujen toteuttaminen Savonlinnassa, Enonkoskella, Sulkavalla ja Rantasalmella

Savonlinnassa maahanmuuttajapalvelut toimii keskushallinnon toimialan alaisuudessa työntekijöinä 1.1.2018 alkaen maahanmuuttosihteeri, sosiaaliohjaaja, määräaikainen palveluohjaaja ja toimistosihteeri. Maahanmuuttajapalvelut toimii yhteistyössä Linnalan settlementin Kansainvälisen kohtaamispaikan kanssa samoissa tiloissa, joka kantaa nimeä maahanmuuttajien ohjaus- ja palvelupiste NAVIGAATTORI. Tällä yhteistyöllä vältytään asiakkaiden juoksuttamista luukulta luukulle ja varmistetaan nopean avun saanti. Maahanmuuttajapalvelut palvelee kaikkia ulkomaan kansalaisia oleskeluluvan tai rekisteröinnin perusteista huolimatta. Se antaa henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta kaikille maahanmuuttajille arkielämään, viranomaisasiointiin, suomen kielen koulutukseen, vapaa-aikaan ym. liittyvissä kysymyksissä. Toiminta-ajatuksena maahanmuuttajapalveluilla Savonlinnassa on ollut olla ns. matalan kynnyksen paikka, josta tarvittaessa ohjataan eteenpäin.

Savonlinnan kaupunginhallitus teki 27.6.2016 päätöksen, että kaupunki myöntää kuntapaikan viidellekymmenelle (50) alueellemme sijoitetulle alaikäisenä yksin maahan tulleelle ja lapsiperheille, jotka saavat oleskeluluvan. Vuosien 2016-2017 aikana Savonlinnasta kodin sai 38 alaikäistä oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa sekä kaksi lapsiperhettä.

Savonlinnan kaupunki kilpailutti alaikäisten oleskeluluvan saaneiden tukiasumisen ja jälkihuollon palvelut. Kilpailutuksen voitti Savonlinnan Kristillinen opisto, jonka ylläpitämään tukiasumisyksikköön alaikäiset nuoret muuttivat. Jokaiselle nuorelle laadittiin kotoutumissuunnitelma yhteistyössä Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden, nuoren edustajan, Palveluntuottajan ja SOSTERIN vastuusosiaalityöntekijän kanssa. Tämän lisäksi nuorille laadittiin henkilökohtainen palvelusopimus yhteistyössä Palveluntuottajan ja Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden kanssa.

Kotiin annettavassa jälkihuollossa nuori asuu itse vuokraamassaan tai 1-3 muun nuoren kanssa yhdessä vuokratessa asunnossa Savonlinnassa. Nuoret voivat kotoutumislain mukaan olla tukiasumisen sekä tukitoimien (jälkihuolto) piirissä kunnes hän täyttää 21- vuotta tai hänen huoltajansa tulee Suomeen. Jälkihuollossa ollessaan nuoria tuetaan edelleen itsenäistymisessä kunkin yksilöllisten tarpeet huomioiden.

Jälkihuollossa nuoria tuetaan asumisessa yksilöllisesti sovitun palvelusuunnitelman mukaan. Tuki on määräaikaista ja se tapahtuu kotikäynnein tai muulla tavoin sovittuina tapaamisina nuorten tarpeet huomioon ottaen. Jokaiselle nuorelle nimettiin vastuuhjaaja (omaohjaaja).

Rantasalmella maahanmuuttajia palvelee sosiaalitoimessa. Alkukartoituksen tekee asiakkailleen TE-toimisto ja työvoiman ulkopuolella oleville, sitä haluaville sosiaalitoimi. Vastaavasti myös kotoutumissuunnitelma.

Enonkoskella maahanmuuttajia palvelee sosiaalitoimessa, jossa tehdään työssäkäyvien, kotona olevien, opiskelijoiden, paluumuuttajien ja pakolaisten sekä sosiaalitoimistosta toimeentulotukea saavien alkukartoitus. Samoin maahanmuuttajaryhmille tehtävä henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma laaditaan sekin sosiaalitoimessa.

Sulkavalla sosiaali-sivistys ja asuntotoimen sekä yleishallinnon kanssa on pidetty kotoutumislain muutoksen yhteydessä koulutustilaisuus, jossa tähdennettiin kaikkien vastuuta omalla alallaan myös maahanmuuttajista.

Kiintiöpakolaisten vastaanotto on Savonlinnassa luonut edellytykset maahanmuuttajatyön kehittämiseksi. Savonlinnan kaupunki aloitti vuonna 2004, muutaman vuoden tauon jälkeen kiintiöpakolaisten vastaanoton. Vuosittain Savonlinna vastaanotti 20-30 kiintiöpakolaista. Kaupunki päätti kuitenkin lopettaa pakolaisten vastaanoton vuonna 2013 vedoten pakolaisista aiheutuneisiin kustannuksiin ja kaupungin heikkenevään taloustilanteeseen.

3.3.1 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma

Kotoutumislain edellyttämän maahanmuuttajalle tehtävän alkukartoituksen tarkoituksena on arvioida alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, ja opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito, jotta voidaan suunnitella yksilöllinen polku kotoutumistoimenpiteille. Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää alkukartoituksen asiakkailleen ja kunta niille maahanmuuttajille, jotka saavat muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kunta voi järjestää alkukartoituksen myös muille maahanmuuttajille heidän sitä pyytäessään. Alkukartoitus tulee käynnistää kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai pyynnöstä järjestää alkukartoitus. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kunnalle maksetaan laskennallista korvausta alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea mahdollisuuksia hankkia riittävä kielitaito sekä muita yhteiskunnassa selviämiseen tarvittavia taitoja. Suunnitelmassa on tärkeää huomioida myös se, että yksilö saavuttaisi työelämässä vaadittavia taitoja sekä saisi mahdollisuuden osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity TE -toimistoon tai jos hän muuten kuin tilapäisesti saa toimeentulotukea. Ensimmäinen suunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden

rekisteröinnistä. Ihanne on, jos TE - toimisto yhdessä kunnan ja maahanmuuttajan kanssa laatii kotoutumissuunnitelman.

Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa niistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin.

3.4 Tulkkauksen järjestäminen

”Viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi tässä laissa tarkoitetussa asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta.” (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010 1 luku, 5 §)

Muikin lainsäädäntö esim. laki potilaan asemasta ja oikeuksista edellyttää tulkkaukspalvelujen käyttöä. Tällöin maahanmuuttajataustaisen asiakkaan palvelujen järjestämisessä onkin aina harkittava tulkkauksen tarpeellisuutta. Tulkkina voi toimia vain ammattiin koulutettu henkilö. Ammattitulkki on vaitiolovelvollinen ja puolueeton toimija, joka pyrkii mahdollisimman kattavaan tulkkaukseen, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään. Viranomaisen on hyvä muistaa myös oma oikeusturvansa tulkkauksilanteessa ja välttää sukulaisten käyttöä tulkkeina.

Kunnan järjestämät tulkkaukspalvelut korvataan kunnalle, kun käytettävät tulkkipalvelut liittyvät esimerkiksi pakolaiselle järjestetyn sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, pakolaisen kotoutumissuunnitelman laatimiseen, pakolaisen maahantulon alkuvaiheeseen liittyvään kotoutumista edistävien palvelujen käyttöön, perehdyttämiseen kunnassa (asioiminen kaupassa, postissa jne.) sekä koulun tai päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön. Pakolaisten tulkkipalvelujen kustannusten korvaamiselle ei ole aikarajaa. Siinä vaiheessa, kun pakolaistaustainen henkilö on saanut Suomen kansalaisuuden, tulee hänen tarvitessaan tulkkausta kustantaa se itse.

3.5 Asuminen

Monista Euroopan maista on kuulunut hälyttäviä uutisia etnisesti monimuotoisten asuinalueiden häiriöistä, sosiaalisista ongelmista ja jännitteistä kantaväestön ja maahanmuuttajaväestön kesken. Savonlinnassa on tietoisesti pyritty tekemään työtä sen eteen, että kaupunkiin ei muodostuisi etniseltä rakenteeltaan yksipuolisia lähiöitä. Maahanmuuttajilla kuten muillakin kuntalaisilla on oikeus valita asuinpaikkansa ja on nähtävissä, että tietyt asuinalueet ovat suosittuja maahanmuuttajaväestön keskuudessa ja niihin keskittyy muita enemmän maahanmuuttajataustaisia asukkaita. Tällöin olisi tärkeää, että asumisolosuhteita parannetaan ja kansalaisilta edellytetään vastuuta myös itseltään jokapäiväisen elämän laadusta.

Rantasalmen kunnalla on vuokra-asuntoja ja asuntotoimi valitsee vuokralaiset asiakkaiden toimittamien asumishakemusten perusteella. Kunnalla ei ole erikseen osoitettu asuntokantaa maahanmuuttajille.

Maahanmuuttajat voivat hakea Enonkoskella kunnan vuokra-asuntoja. Asuntojen vuokrausperusteet ovat heillä samat kuin muulla väestöllä.

Sulkavan kunnan vuokrataloihin on kaikilla hakijoilla samat valintakriteerit.

Savonlinnassa asukkaaksi valitsemisen perusteena on hakijaruokakunnan asunnontarve, tulot ja varallisuus. Vuokratalojen omistajilla on lakiin perustuva oikeus valita asukkaat omistamiinsa vuokrataloihin. Savonlinnan Vuokratalojen kohteisiin asukkaat valitsee Savonlinnan asuntopalvelu ja asukasvalintojen valvonta suoritetaan etukäteisvalvontana Savonlinnan kaupungin asuntotoimistossa.

3.6 Maahanmuuttajat varhaiskasvatuksessa

”Varhaiskasvatuslain mukaan jokaiselle lapselle tulee antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Lapsia tulee ohjata toisten ihmisten kunnioittamiseen, ja heitä rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstön tulee toimia mallina moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Henkilöstö on myös lapsille kielellinen malli, joten varhaiskasvatuksen tulee olla kielitietoista.” (Opetushallituksen verkkopalvelu edu.fi)

Savonlinnan ja Enonkosken yhteisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan, että vieraskielisten ja monikielisten lasten varhaiskasvatusta toteutetaan Savonlinnan seudulla ensisijaisesti lähipäiväkodeissa. Varhaiskasvatusta tarjotaan suomen kielellä. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa huomioidaan vieraskielisten ja monikielisten lasten Suomi toisena kielenä - opetus (S2). Lapsen päivään sisältyvät moninaiset vuorovaikutustilanteet ovat perustana suomen kielen oppimiselle. Näissä tilanteissa henkilöstö tukee tietoisesti lapsen kielen kehitystä mm. käyttämällä kuvia. Myös pienryhmätoiminta mahdollistaa lapsen S2-opetuksen toteutumisen, jolloin lapsi oppii kieltä toiminnan ja leikin kautta yhdessä suomenkielisten lasten kanssa. Lapsen suomen kielen kehitystä arvioidaan arjen toimintaa havainnoiden ja tarvittaessa erilaisia arviointimenetelmiä käyttäen. S2-opetuksesta ja suunnittelusta vastaa ryhmän lastentarhanopettaja.

Rantasalmella kaikki maahanmuuttajataustaiset lapset pyritään saamaan varhaiskasvatuspalvelujen piiriin. Mikäli vanhemmat eivät halua lastaan kokopäivähoitopalveluihin, tarjotaan vanhemmille mahdollisuutta osallistua avoimen varhaiskasvatustoiminnan ryhmätoimintaan joko yksin tai yhdessä vanhempiensa kanssa. Rantasalmen kunnan varhaiskasvatuspalveluita ovat varhaiskasvatus ja päivähoito kahdessa päiväkodissa, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatus (kerhotoiminta).

Sulkavalla maahanmuuttajaperheiden lapset saavat varhaiskasvatuksen palvelut samoilla perusteilla kuin muutkin.

3.7 Maahanmuuttajat perusopetuksessa

Peruskoulu- ja lukio-opetuksen järjestäminen kuuluu kunnan sivistystoimelle. Savonlinnan kaupungissa otettiin käyttöön sivistyslautakunnan hyväksymä monikulttuurisuussuunnitelma tammikuussa 2016, jota päivitetään säännöllisesti.

Maahanmuuttajalapset ja – nuoret tarvitsevat useimmiten paljon suomen kielen tukiopetusta. Tähän kuuluu muun muassa oppilaille koulussa annettava maahanmuuttajien tukiopetus.

Savonlinnassa annetaan valmistavaa opetusta.

Valmistavaa opetusta annetaan joko

omassa koulussa integroituna yleisopetuksen luokassa tai erillisessä valmistavassa luokassa. Opetuksen järjestäjä päättää tästä.

Valmentavan luokan opetuksesta huolehtivat asiaan perehtynyt luokanopettaja ja hänen apunaan koulunkäynninohjaaja. Päätös luokkasijoituksesta pohditaan yksilöllisesti jokaisen oppilaan kohdalla erikseen kuunnellen oppilasta itseään sekä hänen vanhempiansa toivomuksia.

Tavoitteena on, että jokainen peruskouluikäinen maahanmuuttajanuori saa peruskoulun päättötodistuksen, joka antaa mahdollisuudet jatko-opintoihin. Savonlinnan aikuislukiossa on mahdollisuus suorittaa iltaopintoina aine- ja peruskouluopintoja aina päättötodistukseen asti. (Kuvassa maahanmuuttajavanhemmat tutustumassa Mertalan kouluun)

Enonkoskella perusopetuksessa maahanmuuttajaoppilaat integroituvat perusopetuksen ryhmiin. Erillistä suomen kielen opetusta ei ole tarjolla, mutta koulutoimi tarjoaa mahdollisuuden joustavaan ja yksilölliseen tukiopetukseen oppimisvaikeuksien nojalla.

Rantasalmen perusopetuksessa kaikki maahanmuuttajaoppilaat ohjataan kuntakeskukseen Rantasalon kouluun, joka toimii samoissa tiloissa yläluokkien kanssa.

Maahanmuuttajaoppilaat integroidaan perusopetuksen ryhmiin joustavasti oppimiskykyä vastaavalle luokkatasolle. Pääsääntöisesti ikää vastaavaa tasoa yhtä alemmalle tasolle.

Maahanmuuttajaoppilaille tehdään aina oppimissuunnitelma.

Suomi toisena kielenä -opetusta toteutetaan pääsääntöisesti integroituna perusryhmään.

Tämän lisäksi oppilaille annetaan suomi toisena kielenä -opetusta 1-2 tuntia viikossa tuntikehyksen sallimissa rajoissa. Opetusta ja muita tukitoimia antavat opettajien lisäksi myös koulunkäynninohjaajat.

Sulkavalla maahanmuuttajat on integroitu perusopetusryhmiin myös lukiotasolla. Muuta toisen asteen koulutusta kunta ei järjestä itsenäisesti.

Itä-Karjalan kansanopisto ja Savonlinnan Kristillinen opisto antavat myös aikuisille suunnattua perusopetusta.

3.8 Maahanmuuttajat lukio-opetuksessa

Tavoitteena Savonlinnan seudulla on, että yhä useampi maahanmuuttajataustainen nuori hakeutuisi lukiokoulutukseen.

Jos maahanmuuttajataustainen opiskelija hakee lukioon yhteishaussa, opiskelijaksi voidaan valita henkilö, joka on saanut peruskoulun päättötodistuksen tai muutoin hankkinut sitä vastaavat tiedot. Lisäksi hakija tulee täyttää koulutuksen järjestäjän edellyttämät

vaatimukset lukiokoulutukseen eli lukuaineiden riittävä keskiarvo sekä Taidelukion osalta myös riittävät näytöt pääsykokeessa.

Vieraskielinen, joka hakee ulkomaalaisella tutkinnolla savonlinnalaiseen lukioon, voidaan valita ainoastaan harkinnanvaraisen menettelyn kautta. Tällaiset hakijat pyritään ohjaamaan Opetushallituksen ylläpitämään opintopolkujärjestelmään ja hakemaan haluamaansa koulutukseen tätä kautta. Tässä yhteydessä hakijaa ohjeistetaan täydentämään opintopolun ulkomailla suoritettu koulutus –hakulomake ja kirjaamaan sinne suoritettu tutkinto sekä toimittamaan kopiot tutkinnosta suoraan lukioon. Lukio sitten päättää kokonaisharkinnan perusteella, hyväksytäänkö opiskelija tutkintotavoitteiseksi opiskelijaksi.

Lukiossa opetuskielen hyvä hallinta on edellytys opinnoissa menestymiselle, Savonlinnan seudullahan opetuskielenä on luonnollisesti suomi. Heti lukio-opintojen alussa lukiotulokkaan suomen kielen taito kartoitetaan. Jos päädytään siihen, että lukiotulokas opiskelee suomea toisena kielenä –oppimäärän mukaan, opetus toteutetaan Savonlinnan aikuislukion opetusryhmissä. Tarvittaessa lukiotulokalle annetaan tukiopetusmaista ohjausta näissä opinnoissaan. Tällainen opiskelija pyritään vapauttamaan toisen kotimaisen kielen opiskelusta, jos se on Lukiolain 13§:n mukaan mahdollista.

Syksystä 2014 lähtien lukiokoulutuksen järjestäjillä on ollut mahdollisuus tarjota lukioon valmistavaa koulutusta, jonka tehtävänä on parantaa maahanmuuttajien ja vieraskielisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä lukiokoulutukseen ja menestyä lukio-opinnoissaan. Lukioon valmistava koulutus kestää pääsääntöisesti yhden lukuvuoden ja sen laajuus on 25 kurssia. Opetus keskittyy paljolti suomen kielen harjoitteluun ja lukiossa vaadittavien opiskelutaitojen parantamiseen. Koulutukseen voidaan sisällyttää myös varsinaisia lukiokursseja ja sen aikana on mahdollista myös korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja.

Koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi nuori tai aikuinen maahanmuuttaja tai vieraskielinen, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai jolla on vastaavat tiedot ja jonka tavoitteena on lukio-opintojen suorittaminen. Savonlinnassa tätä koulutusta tarjoaa Savonlinnan aikuislukio. Kurssit ovat opiskelijoille maksuttomia.

Lisäksi aikuislukioilla on mahdollista opiskella suomen kieltä aineopiskelijana. Suomen kielen lukiokurssit ovat vaativia jatkokursseja, jotka soveltuvat suomen kielen perusteet hyvin hallitseville. Lukiokurssien taso vastaa suurin piirtein yleisten kielitutkintojen keskitasoa 4 ja ylintä tasoa 5. Lukiokursseja voi suorittaa sekä lähiopetuksessa että verkko-opetuksessa. Viiden pakollisen lukiokurssin jälkeen voi osallistua suomi toisena kielenä – ylioppilaskokeeseen.

Suomen kielen peruskurssit vastaavat yleisen kielitutkinnon keskitasoa 3 ja 4. Jotta voi osallistua suomen peruskursseille, opiskelijalla tulee olla peruskielioppi ja keskeinen perussanasto hallussa. Hänen tulee ymmärtää selkeää ja yksinkertaista puhetta sekä pääpiirteittäin tekstiä, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita (mm. perhe, harrastukset, luonto, koti, työ). Nämä taidot on voitu hankkia esimerkiksi kotoutumiskoulutuksissa, aikuislukion alkeiskursseilla tai aiemmassa suomi vieraana / toisena kielenä – opetuksessa, joka vastaa yleisen kielitutkinnon perustasoa (YKI2).

Suomen kielen alkeiskurssit ovat perusopetukseen valmentavia kursseja. Suomen kielen lähtötaso on noin 1, ja opiskelijan tulee osata lukea ja kirjoittaa omalla äidinkielellään.

Rantasalmella pyritään mahdollisuuksien mukaan tukemaan maahanmuuttajien lukio-opiskelua. Suomi toisena kielenä –opetusta järjestetään, mikäli opiskelijoita on riittävästi (toteutuu lukuvuosina 2017-2018 ja 2018-2019). Pitkän venäjän (VEA) kurseja voi suorittaa itsenäisesti oman lukion opettajan ohjauksessa. Muita opiskelijan oman äidinkielen kurseja voi suorittaa etäopintoina, mikäli niitä löytyy valtakunnallisesta etäkurssitarjonnasta.

Enonkoskella ei ole saatavissa lukio-opetusta tai ammatillista opetusta.

3.9 Kotoutumiskoulutus, suomen kielen opetus, ammatillinen koulutus maahanmuuttajille

Opetushallitus hyväksyi aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen sekä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 1.2.2012. Kotoutumislaisissa säädetään, että kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuuden ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutus muodostuu opintokokonaisuuksista, joiden laajuus voi vaihdella yksilöllisesti opiskelijan pohjakoulutuksen, taitojen ja tavoitteiden perusteella. Kotoutumiskoulutuksessa keskeinen osa on suomen kielen oppimisella. Arjen taitoja sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja työhön ja koulutukseen liittyviä sisältöjä opiskellaan alusta lähtien kielenopetukseen integroituna ja osittain läpäisyperiaatteella, jolloin ne muodostavat luontevan jatkumon. Koulutuksessa pyritään vaihtoehtoja sisältävään, joustavaan ja yksilöllisiä lähtökohtia suosivaan koulutuspolkuun. Opinnot voivat olla työvoimapoliittista koulutusta, kotoutumissuunnitelmaan sisältyvää tai omaehtoista opiskelua. Sisällöissä painotetaan suomen kielen opintoja sekä suomalaisen yhteiskunta ja työelämätiedon vahvistamista.

3.9.1 Ammattiopisto SAMledu

1 Opiskelu ammattiopistossa

SAMledussa voi opiskella ammatillisia perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkintoja tai yksittäisiä tutkinnonosia. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa huomioidaan opiskelijan aiempi osaaminen sekä tarvittavat ura-, ohjaus- ja tukipalvelut. Maahanmuuttajaopiskelijalle voidaan tarvittaessa sisällyttää opintoihin opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, jotka voivat olla esim. suomen kieltä vahvistavia opintokokonaisuuksia. SAMledussa opinnot järjestetään joustavasti oppilaitoksessa, verkko-opintoina ja työpaikoilla. Työpaikan kanssa tehdään koulutus- tai oppisopimus.

SAMledussa järjestetään myös ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta (VALMA). Valmentavassa koulutuksessa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia ammatilliseen tutkintokoulutukseen hakeutumiseen sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa ammatillinen perustutkinto. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus muodostuu valinnaisista koulutuksen osista ja koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä. Opiskelija voi missä tahansa kohdassa valmentavaa koulutusta siirtyä suorittamaan ammatillista tutkintokoulutusta, jos hänellä on riittävät valmiudet. Maahanmuuttajataustainen henkilö voi hakea tähän koulutukseen, jos hänellä on tarve esim.

kehittää jo hankkimaansa suomen kielen taitoa sekä englannin kielen, matematiikan ja/tai yhteiskuntatiedon taitojaan. Koulutus tukee ja ohjaa hänen hakeutumistaan ammatilliseen koulutukseen.

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista suomalaiseen ja suomenkieliseen opiskeluympäristöön edistetään käyttämällä opetuksessa maahanmuuttajan oman äidinkielen ja kulttuurin tuntemusta esim. taide- ja kulttuurikasvatuksessa, vieraiden kielten opinnoissa sekä alakohtaisissa ammatillisissa opinnoissa. Tämä edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta sekä yhdenvertaisuutta ja ylläpitää maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten omaa kulttuuri-identiteettiä.

2 Valinta ammatilliseen koulutukseen

Maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalainen opiskelija voi hakea toisen asteen koulutukseen yhteishaussa samoin perustein kuin suomalainen opiskelija, jos hänellä on suomalainen peruskoulun päättötodistus. Maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalainen opiskelija sekä turvapaikanhakija hakee yhteishaun harkinnanvaraisessa haussa, jos hänellä ei ole suomalaista peruskoulun päättötodistusta. Jos hakijalla on jo Suomessa suoritettu ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto, hän hakee yhteishaussa tai jatkuvan haun kautta suoraan oppilaitokseen.

Jotta maahanmuuttajataustainen tai ulkomaalainen opiskelija voi opiskella SAMledussa, hänellä on oltava haetulle alalle riittävä suomen kielen taito. Hakuvaiheessa havaitut mahdolliset kielitaidon vahvistamistarpeet huomioidaan ohjaamalla opiskelija opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin.

Maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla on oltava voimassa oleva oleskelulupa tai hän voi jättää oleskelulupahakemuksen opiskelun perusteella, kun hänet on hyväksytty opiskelijaksi SAMleduun. Turvapaikanhakija voi opiskella ammatillisessa ja VALMAssa ilman oleskelulupaa eli turvapaikanhakijan statuksella. Hän ei siis tarvitse opiskelijan oleskelulupaa. Turvapaikanhakija voidaan valita opiskelijaksi, jos opiskelijaksi ottamisen valintakriteerit täyttyvät. Ryhmänohjaaja tarkistaa opintojen alussa ja tarvittaessa, että opiskelijalla on voimassa oleva oleskelulupa, jos sitä vaaditaan.

3 Tukitoimet

Maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle tarjotaan samanlaista tukea kuin äidinkielenään suomea puhuville opiskelijoille. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tarpeet huomioidaan koulutuksia ja tukipalveluja suunniteltaessa. Tukiopetuksella, erilaisilla pedagogisilla menetelmillä ja opiskelijahuollon toimenpiteillä voidaan tukea maahanmuuttajataustaista opiskelijaa siten, että hänellä on yhdenvertaiset mahdollisuudet menestyä opinnoissa sekä päästä jatko-opintoihin ja työelämään kuin suomalaisilla opiskelijoilla. Erityisistä syistä opiskelijalle voidaan myös järjestää tulkkauspalveluja. Tulkkauksen tarve harkitaan aina erikseen.

Suomalaisen sosiaaliturvan piiriin kuuluvilla maahanmuuttajilla on samat oikeudet terveydenhuoltopalveluihin kuin kantaväestölläkin. EU-maista tulevilla ulkomaalaisilla opiskelijoilla on oikeus perusterveydenhuollon palveluihin, mikäli heillä on omasta maastaan hankittu eurooppalainen sairaanhoitokortti.

Opiskelijan oleskeluluvalla opiskelevalla henkilöllä (EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevat opiskelijat) ei kaikissa tapauksissa ole kotikuntaa Suomessa eikä hän kuulu suomalaisen sosiaaliturvan piiriin, jolloin hän ei ole oikeutettu julkisiin terveydenhuoltopalveluihin normaalin asiakasmaksun hinnalla. Tässä tapauksessa opiskelijalle edullisin vaihtoehto on yksityiset terveyspalvelut eli SAMledussa heidät ohjataan käyttämään yksityisiä palveluja. EU:n ulkopuolelta tulevilla ulkomaalaisilla opiskelijoilla tulee olla vakuutus, joka oikeuttaa heidät lääkäripalveluihin ja korvaa myös vapaa-ajalla sattuneet sairastumiset tai tapaturmat. SAMledun tapaturma- ja vastuuvakuutus kattaa myös ulkomaalaiset opiskelijat opiskelun ja työssäoppimisen aikana.

SAMledussa on kaikenlainen syrjintä kiellettyä. Oppilaitoksessa pyritään tunnistamaan ja puuttumaan avoimen ja näkyvän rasismiin lisäksi myös pienempiin tekoihin ja tekemättä jättämiin. SAMledu on mukana Savonlinnan seudun rasisminvastaisessa työryhmässä.

3.9.2 Savonlinnan Kristillinen opisto

Savonlinnan Kristillinen opisto on 1946 perustettu vapaan sivistystyön lain alainen oppilaitos, joka on erikoistunut erityisryhmien koulutukseen. Sisäoppilaitoksen tapaan toimiva opisto sijaitsee Pihlajaniemessä vanhan Säämingin pappilan kauniilla paikalla Saimaan rannalla 6 km:n päässä Savonlinnan keskustasta.

Opisto järjestää vapaan sivistystyön koulutuksen lisäksi perusopetusta, lisäopetusta ja maksupalvelukoulutusta sekä muuta maksupalvelutoimintaa. Koulutus jakautuu alle vuoden kestäviin linjoihin ja lyhytkurssitoimintaan. Lyhytkursseilla pääpainopiste-alueet ovat kristillinen kasvatus, elämäntaidot, musiikki, kulttuuri, kielet, taide ja eri ikäryhmille tarkoitetut koulutukset.

Opisto järjestää maahanmuuttajille suomen kielen ja kulttuurin opetusta vapaan sivistystyön linjoilla ja lyhytkursseilla. Suomen kieltä opetetaan tasoryhmissä ammattitaitoisten ja pätevien S2-opettajien toimesta. Lisäksi opisto järjestää perusopetusta maahanmuuttajille. Opistolla on lupa antaa perusopetuksen päättötodistus.

Opiston toimintaa leimaa kansainvälisyys, monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus. Esimerkiksi lukuvuonna 2013 – 2014 opistolla on ollut opiskelijoita 29:stä eri maasta. Opistolla on myös vaihto-oppilaita eri puolilta maailmaa. Kesäaikana opistolla järjestetään yli 40 erilaista kurssia, leiriä, seminaaria ja koulutustapahtumaa. Opiston toiminta on verkostoitunut monella eri tavalla eri toimijoiden kanssa. Koulutustoiminnan lisäksi opisto vuokraa erilaisia tiloja ja järjestää tilaisuuksia. Opisto on osakkaana Savonlinnan matkailu oy:ssä ja käyttää tilojensa markkinointiin myös booking.com –järjestelmää, sekä kansainvälistä SRM - hostell - ketjua.

Opisto on kehittänyt jatkuvasti rakennuksia, miljöötä, tiloja, oppimisympäristöjä ja opetussuunnitelmia, joita leimaa vapaan sivistystyön pohjalta vaihtoehtoisten ja kyseenalaistavien opetusmenetelmien käyttäminen elinikäisen oppimisen hengessä. Opiston kristillinen ihmiskuva lähtee erilaisuuden hyväksymisestä ja jokaisen ihmisen yhtä suuresta arvosta. Opiskelijoita tuetaan yhteisöllisessä ja ammatillisessa hengessä.

Opistolla on ollut useita maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyviä projekteja, hankkeita, tapahtumia ja tilaisuuksia sekä yksin että yhteistyössä julkisen sektorin, kansalaisyhteiskunnan, muiden oppilaitosten ja eri toimijoiden kanssa.

3.9.3 Itä-Karjalan kansanopisto maahanmuuttajien koulutuksen järjestäjänä

Itä-Karjalan Kansanopisto toimi Impilahdella Laatokan Karjalassa vuosina 1906-1939 ja Punkaharjulla Valoniemessä vuodesta 1940 alkaen edelleen. Opisto on sisäoppilaitos. Luonnonläheinen ja yhteisöllinen, monikulttuurinen ja kansainvälinen opisto järjestää yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ja kursseja. Toiminta on ympärivuotista.

Itä-Karjalan Kansanopisto on edelläkävijä ulkosuomalaisten, maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten suomen kielen ja kulttuurin koulutuksessa ja heidän integroimisessaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutus on samalla aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta. Nuoria ja aikuisia opiskelijoita on eri puolilta Suomea ja monista eri maista. Opisto on järjestänyt suomen kielen ja kulttuurin koulutusta vapaan sivistystyön yhdestä kahteen lukuvuoteen kestävinä koulutuksina ja kursseina vuodesta 1990 alkaen edelleen ulkosuomalaisille, ulkomaalaisille ja maahanmuuttajille. Opetusta järjestetään tasoryhmissä alkeista jatko-opintoihin ja opettajien täydennyskoulutuksiin. Koulutuksen yhteydessä on mahdollisuus suorittaa kielitutkinto suomen kielessä. Talvikauden opiskelua täydentää kesäisin järjestettävä suomen kielen ja aktiviteettikoulutus ja lyhytkurssitoiminta. Opisto on järjestänyt myös kesälukioita maahanmuuttajille ja ulkosuomalaisille.

Opistossa opiskelee pitkällä opintolinjoilla ja koulutuksissa vuosittain 130-150 opiskelijaa. Ulkosuomalaisten, maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten osuus opiston toiminnassa on merkittävä, noin puolet opistossa opiskelevista. Suomen kielen ja kulttuurin ja muu koulutustarjonta maahanmuuttajille on monipuolista sisältäen useita opintopolkuja ja uusia mahdollisuuksia. Suomen kielen ja kulttuurin opintojen jälkeen opiskelijat voivat jatkaa opiskelua mm. ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, peruskoululinjalla, kymppiluokalla, ammatillisissa perustutkinto- ja ammattitutkintoihin valmistavissa koulutuksissa sekä vapaan sivistystyön pitkällä opintolinjoilla.

Koulutuksia uudistetaan ja kehitetään sisältöjen sekä toimintamallien osalta jatkuvasti. Itä-Karjalan Kansanopisto toimii yhteistyössä seudullisissa, alueellisissa sekä valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa ja hankkeissa. Lisäksi tehdään yhteistyötä eri viranomaisten kanssa moniammatillisesti. Opistolla on laajaa maahanmuuttajatuntemusta. Opistossa työskentelee päätoimisesti toimihenkilöitä, jotka ovat itsekin maahanmuuttajia ja edustavat eri kulttuureja. Maahanmuuttajaopiskelijat saavat tarvittaessa erityistä tukea ja ohjausta.

Opiston oppimis- ja asumisympäristö Punkaharjun kansallismaisemassa on erityisen luonnonkaunis, rauhallinen ja kodikas. Se on erilainen vaihtoehto tämän ajan nopearytmiselle elämäntavalle. Opistokampuksella oppii sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja ja tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Pääosa opiskelijoista asuu opiston alueella. Parasta opistossa ovat kaverit ja ystävät.

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys täydentävät opistokampuksen osallistumista, yhdessä tekemistä ja toimimista painottavaa internaattipedagogiikkaa ja toimintamallia. Iltaisin ja viikonloppuisin on monipuolista kerho-, kurssi- ja muuta yhteistoimintaa sekä retkiä. Opisto tekee parhaansa, että maahanmuuttajataustaiset ja muut opiskelijat viihtyvät ja saavat laadukasta opetusta ja ohjausta myös tulevaisuudessa.

3.10 Korkeakoulutus

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu – XAMK – tarjoaa opetusta, tekee tutkimus- ja kehittämistyötä ja tuottaa palveluja yrityksille ja ihmisille. Se profiloituu hyvinvoinnin, teknologian ja luovan talouden korkeakouluksi. Korkeakoulun kivijalkoina ovat Kotka, Kouvola, Mikkeli ja Savonlinna, ja kampuksena koko maailma. Opiskelijoita on 9300 ja henkilökuntaa noin 750. Savonlinnan kampuksella opiskelijoita on noin 700. XAMK aloitti toiminnan 2017, kun Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulut fuusioituivat.

Savonlinnassa voi opiskella seuraavat tutkinnot:

Fysioterapeutti (AMK)

Insinööri (AMK), biotuotetekniikka

Insinööri (AMK), mekaaninen puurakentaminen

Jalkaterapeutti (AMK)

Sairaanhoitaja (AMK)

Monialainen toimintakyvyn edistämisen koulutus (YAMK)

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutus (YAMK)

3.11 Nuoriso, - liikunta, - ja vapaa-aikatoiminnot

Nuorisotoimi toteutetaan kaupungin omana palveluna ja ostopalveluna Setlementti Linnalan Nuoret ry:ltä. Savonlinnan kaupungin palveluihin kuuluu myös nuorisoverstas ja etsivä nuorisotyö.

Nuorisotoiminnan tehtävänä on tukea nuorten kasvua aikuisiksi. Nuorisotyössä kannustetaan nuoria päihteettömyyteen ja tehdään ennaltaehkäisevää nuorisotyötä yhdessä eri yhteistyötahojen kanssa.

Linnalan Nuoret ry tuottaa muun muassa lasten ja nuorten kerhotoimintoja, päiväleirejä, retkiä ja matkoja. Linnalan Nuoret ry vastaa myös Haka-alueella olevan Setlementtitalon toiminnasta.

Osa maahanmuuttajanuorista on löytänyt paikkansa seudun urheiluseuroista. Globaalit lajit kuten jalkapallo ja lentopallo ovat osoittautuneet hyviksi kotouttamisen edistäjiksi.

4 Sosiaali- ja terveyspalvelut Sosterissa ja kuntien omissa sosiaalipalveluissa

Potilaiden hoitoa säätelee Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992). Lain 2. luvun 3 §:n mukaan: ”Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Suomessa tilapäisesti

oleskelevien henkilöiden oikeudesta hoitoon on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai valtioden välillä vastavuoroisesti sovitaan.

Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan. Potilaan äidinkieli, hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurinsa on mahdollisuuksien mukaan otettava hänen hoidossaan ja kohtelussaan huomioon.”

Käytännössä maahanmuuttajien hoito tapahtuu samojen periaatteiden mukaan kuin muidenkin potilaiden. Hyvän hoitosuhteen luominen edellyttää potilaan äidinkielen ja kulttuurin huomioon ottamista mahdollisuuksien mukaan. Ei-kiireellisissä sairaalakäynneissä tulkin käyttöön pystytään varautumaan etukäteen, mutta kiireellisessä hoidossa tilanne joudutaan ratkaisemaan tapauskohtaisesti hyvinkin nopeasti jopa ilman tulkkausta.

Itä-Savon sairaanhoitopiiri Sosteri ei pidä rekisteriä maahanmuuttajataustaisista työntekijöistään. Maahanmuuttajataustaisia eri ammattiryhmien edustajia on palvelussuhteessa jonkin verran ja hoitotyössä työskenteleviltä edellytetään ammattitutkintoa ja Valviran rekisteröintiä. Kaikilta hoitotyössä työskenteleviltä edellytetään vähintään tyydyttävä suullinen ja kirjallinen suomen kielen taito.

Aikuissosiaalituessa samoin kuin vammaispalvelutuessa ja lastensuojelutuessa Savonlinnassa toimiala palvelee maahanmuuttaja- asiakkaitaan itsenäisesti ja saa tarvittaessa tukea Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalveluista.

Sosiaalitoimen isyys- huolto- ja elatusasioissa maahanmuuttajataustaiset asiakkaat luonnollisesti näkyvät myös lisääntyvästi ja tuovat mukanaan erityistarpeita muunkin kuin tulkkaustarpeiden osalta. Savonlinnassa, mikäli toinen vanhemmista ei asu Suomessa, hankitaan virka-apua isyysasioissa tarvittaessa Ulkoministeriön konsuliasianyksikön kautta. Huolto- ja elatusopimuksiin apua ei nykyisin saa toisin kuin vielä pari vuotta sitten. Kansainvälisten asioiden hoitaminen vaatii paljon tiedon keruuta ja asioiden selvittelyä, joka ei ole muodostunut pienessä kaupungissa tai kunnassa rutiiniksi.

Sosteri vastaa Savonlinnan kaupungin ohella myös Enonkosken kunnan asukkaiden sosiaali- ja terveystalvaeluista.

Rantasalmen kunnan perusturvapalvelut palvelevat asukkaitaan eri elämänvaiheissa. Sosiaalityön palvelut ja avustukset ja lapsiperheille, iäkkäille ja vammaisille henkilöille sekä maahanmuuttajille suunnatut palvelut pyrkivät edistämään kuntalaisten sosiaalista turvallisuutta ja omatoimisuutta.

Vuoden 2015 alusta lukien Rantasalmen kunta on järjestänyt lakisäateiset sosiaali- ja terveystalvaelut kuntalaisilleen yhteistyössä Suomen Terveystalo Oy:n kanssa. Suomen Terveystalo Oy toteuttaa palvelut joko omana tai alihankkijoidensa toimintana. Virkavastuutehtäviä hoitavat Essoten viranhaltijat.

Sulkavan kunnalle on 1.1.2017 alkaen sosiaali- ja terveystalvaeluita tuottanut Attendo.

5.1 TE – toimisto

TE-toimisto vastaa työnhakijana olevien maahanmuuttajien työllistymisestä ja kotoutumista tukevista työvoima- ja yrityspalveluista. TE-toimisto myös huolehtii palvelujen soveltumisesta maahanmuuttajille (KotoL 40 §). TE-toimisto vastaa työnhakijoiksi rekisteröityneiden asiakkaidensa alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien tekemisestä sekä kotoutumiskoulutukseen ohjaamisesta.

Maahanmuuttajien Suomeen kotoutumista tuetaan kilpailutuksen kautta hankittavalla kotoutumiskoulutuksella, jonka aikana asiakas saa työttömyysetuuden ja kulukorvauksen. TE-toimisto voi myös tukea asiakkaan omaehtoisia suomen ja ruotsin kielen opintoja sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta kotoutumiskoulutuksena työttömyysetuudella, joiden aikana asiakas voi saada myös työttömyysetuuden ja kulukorvauksen.

Kotoutumisaikana tuettavien opintojen tulee tapahtua suomen tai ruotsin kielellä tai niiden tulee olla suomen tai ruotsin kielen opiskelua. Opinnot voivat olla myös ammatillista osaamista parantavia opintoja.

Erityisten kotoutumista edistävien toimien lisäksi maahanmuuttajat voivat hyödyntää kaikkia TE-toimiston henkilöasiakkaalle tarkoitettuja palveluja. TE-toimisto tarjoaa työnvälitys- ja tieto- ja neuvontapalveluja. Lisäksi TE-toimisto järjestää asiantuntija-arviointeja, joihin kuuluvat osaamis- ja ammattikartoitukset, työkyvyn arviointi, yrittäjävalmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointi sekä maahanmuuttajien alkukartoitukset. TE-toimiston palveluihin kuuluvat ammatinvalinta- ja uraohjaus, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennukset, koulutus- ja työkokeilut, palkkatuki, starttiraha, omaehtoinen koulutus työttömyysetuudella ja työvoimakoulutus. Työvoimakoulutuksena järjestetään ammatillista ja kotoutumiskoulutusta.

TE-toimiston palvelumalli perustuu kolmeen palvelulinjaan: työnvälitys- ja yrityspalveluihin, osaamisen kehittämisen palveluihin sekä tuetun työllistymisen palveluihin. Maahanmuuttaja-asiakkaita palvellaan kaikilla palvelulinjoilla. Palvelulinjan valinta perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen.

TE-toimiston palvelulinjat ovat seuraavat:

**Työnvälitys- ja yrityspalvelut: ensisijainen vaihtoehto työllistyminen avoimille työmarkkinoille.*

** Osaamisen kehittämispalvelut: asiakas tarvitsee ammattitaidon/amatillisen osaamisen lisäämistä, suunnittelee ammatin tai alan vaihtoa tai tarvitsee tukea tavoitteiden ja vaihtoehtojen selvittämisessä.*

**Tuetun työllistymisen palvelut: asiakkaan työllistymisen arvioidaan edellyttävän työllistymisen esteiden perusteellista selvittämistä ja yleisten työmarkkinavalmiuksien parantamista.*

5.2 Poliisi

Poliisin perustehtävä on maahanmuuttajien parissa sama kuin muidenkin kansalaisten eli oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa. Poliisin on suoritettava myös muut sille erikseen säädetyt tehtävät ja annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua (säädöskokoelma 493/1995). Poliisi palvelee maahanmuuttajia myös hoitamalla erilaisia lupahallintotehtäviä yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Itä-Suomen poliisilaitoksen Savonlinnan poliisilaitoksen kanssa on pidetty yhteistyöpalavereja, joissa on pyritty tietojen vaihtamiseen puolin ja toisin tarkoituksena ennaltaehkäistä mm. rasismia. Palaverissa ovat olleet mukana poliisin ja sosiaalityöntekijän lisäksi maahanmuuttopalvelujen työntekijä, koulutoimen edustajat, sekä nuorisotyön edustus sekä maahanmuuttajaedustaja. Jokainen toimija tahollaan pyrkii havainnoimaan mahdollisimman aikaisin uhkatilanteet, joihin puututaan heti. Poliisi tekee tiivistä yhteistyötä kahden alueellamme toimivan opiston kanssa niissä opiskelevien satojen maahanmuuttajataustaisten henkilöiden auttamisessa, heidän asioidensa ja kotouttamisen edistämisessä. Pyydettyessä poliisi on ollut mukana erilaisissa valistus – ja tiedotustilaisuuksissa asiantuntijatehtävissä.

5.3 Kela

Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Kun muutetaan Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen, Kela tekee päätöksen siitä, kuuluuko yksilö Suomen sosiaaliturvan piiriin eli onko hänellä oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. Päätöksen perustana on laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta. Laista käytetään myös nimeä soveltamisalaki (1573/1993).

Maasta - ja maahanmuuttotilanteissa sosiaaliturvaasi vaikuttaa se, onko kyseessä lyhytaikainen vai vakinainen muutto. Myös se, mihin maahan ollaan muuttamassa tai mistä maasta muutetaan Suomeen, vaikuttaa sosiaaliturvaan. Vakinaisesti Suomeen muuttavien on haettava Suomen sosiaaliturvan piiriin pääsyä Kelan asiointipalvelussa tai lomakkeella Y 77. Suomen sosiaaliturvaan kuuluville annetaan kirjallinen päätös asiasta.

Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen voi tarkistaa Kelan asiointipalvelusta. EU- ja Eta-maiden sekä Sveitsin välillä muuttavien sosiaaliturvaa sääntelee EU-lainsäädäntö. Toiseen Pohjoismaahan, USA:han, Kanadaan, Chileen, Israeliin ja Australiaan tai näistä maista Suomeen muuttavien sosiaaliturvaan vaikuttavat Suomen solmimat sosiaaliturvasopimukset.

Kela palvelee maahanmuuttajia monissa eri palvelukanavissa kuten Kelan asiointipalvelussa verkkoasiointina, puhelinpalveluna ja toimistoissa, joissa myös ajanvarausmahdollisuus. Kelan palveluja saa myös yhteispalvelupisteistä Rantasalmella, Sulkavalla, Punkaharjulla, Kerimäellä ja Savonrannalla. Lisätietoja maasta - ja maahanmuuttajille löytyy Kelan nettisivuilta www.kela.fi.

Asiakkaillamme on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen, jos asiointi Kelassa ei onnistu omalla äidinkielellä eikä löydy muutakaan yhteistä kieltä Kelan toimihenkilön kanssa. Tulkkina voi toimia kyseistä kieltä osaava Kelan virkailija tai ulkopuolinen ammattitulkki. Tulkki on vaitiolovelvollinen. Tulkkipalveluja on hyvä käyttää erityisesti asioinnin alkuvaiheessa, kun

asiakas ei ymmärrä Kelasta saamaa päätöstä tai kirjettä sekä oikaisu-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasioissa, joissa aloite on lähtenyt Kelasta.

5.4 Maistraatti

Itä-Suomen maistraatin palveluja on saatavilla Savonlinnan yksikössä sekä avustavana asiakaspalveluna Rantasalmen ja Sulkavan kunnan yhteispalvelupisteissä, joista on myös mahdollisuus asioida suoraan maistraattiin etäpalvelulaitteiston kautta.

Ulkomaan kansalainen, joka muuttaa Suomeen vakinaisesti, rekisteröidään Suomen väestötietojärjestelmään, jos rekisteröinnin edellytykset muutoin täyttyvät. Jos Suomeen muutto on lyhytaikainen, hänet voidaan rekisteröidä, jos se on tarpeen. Rekisteröinnin yleinen edellytys on se, että henkilö on Suomessa laillisesti.

Väestötietojärjestelmään rekisteröidään keskeiset henkilötiedot, jotta ne ovat Suomen viranomaisten käytössä mm. vaalien järjestämisessä, verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja tilastoinnissa. Näitä tietoja ovat nimet, syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli ja kansalaisuus sekä osoite Suomessa. Lisäksi voidaan rekisteröidä tietoja esim. syntymäpaikasta, siviilisäädystä, lapsista, vanhemmista, puolisoista sekä lasten huollosta. Rekisteröinnin yhteydessä maahanmuuttaja saa henkilötunnuksen.

6 Muut toimijat

6.1 Kansainvälinen kohtaamispaikka Linnala

Linnalan settlementin keskeisin tehtävä on ihmisten parissa tehtävä työ. Monikulttuurityötä ohjaavat settlementiliikkeen arvot. Toiminnan keskiössä on erilaisten ihmisten kohtaaminen. Käytännön toiminnassa pyritään edistämään yksilön oikeuksien kunnioittamista ja moninaisuuden hyväksymistä. Toimintaa ohjaavina periaatteina ovat ihmisten yhdenvertaisuus, luottamus ihmisen ja hänen yhteisönsä voimavaroihin sekä niiden vahvistamiseen.

Linnalassa on tehty monikulttuurityötä pitkäjänteisesti koko 2000-luku. Linnalan toimialat (Linnalan opisto, Seniorityö, Kuvataidekoulu, Leikkikoulu, Linnalan Nuoret ry, Kansainvälinen kohtaamispaikka) hakevat aktiivisesti rahoitusta eri rahoituslähteistä monikulttuurityön kehittämistä varten sekä verkostoituvat muiden toimijoiden kanssa toteuttaakseen hankkeita. Linnalan opistolla on oikeus järjestää perus-, keski-, ja ylimmän tason Yleisiä kielitutkintoja. Tutkintoihin liittyen opisto järjestää maahanmuuttajille suomen kielen keskitason testiin osallistuville vuosittain valmennuskurssin. Linnalan opisto voi tarvittaessa järjestää maahanmuuttajille mm. kielten, kuvataiteiden, kädentaitojen, kotitalouden, tietotekniikan, musiikin, liikunnan, kansalaistaitojen ym. kursseja ja koulutusta, mutta maahanmuuttajien halutaan olevan luonteva osa myös Linnalan jokapäiväistä toimintaa niin asiakkaina kuin työntekijöinäkin.

Linnalan settlementin tärkein monikulttuurityön toimiala on Kansainvälinen kohtaamispaikka, jota pidetään yllä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen (STEA) kohdennetun toiminta-avustuksen ja Savonlinnan kaupungin avustuksen turvin. Kohtaamispaikka on

kaikille avoin matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspiste, joka tarjoaa maksutonta, henkilökohtaista ohjausta kaikkiin elämän aloihin liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa asiakas ohjataan eteenpäin viranomaisten palvelujen piiriin. Työn tavoitteena on edistää kotoutumista, elämänhallintaa, hyvinvointia ja motivoida omaehtoiseen toimintaan sekä vähentää pitkäaikaista riippuvuutta sosiaali- ja ohjauspalveluista. Erityisesti ohjauksessa panostetaan alkuvaiheen neuvontaan, heikoimmassa asemassa olevien maahanmuuttajien, työvoiman ulkopuolella olevien, luku- ja kirjoitustaidottomien sekä työperäisten maahanmuuttajien neuvontaan. Kohtaamispaikka seuraa maahanmuuttoasioissa tapahtuvia muutoksia ja pyrkii reagoimaan niihin tarpeen mukaan nopeasti sekä toimii maahanmuuttajatyön verkostoissa.

Kohtaamispaikka organisoi myös maahanmuuttajien parissa tehtävää vapaaehtoistyötä. Toiminnassa on mukana suomalaisia ja maahanmuuttajataustaisia vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset järjestävät kerhotoimintaa ja tapahtumia tai toimivat tukihenkilöinä maahanmuuttajille. Kohtaamispaikka tukee maahanmuuttajien omaehtoista toimintaa mm. tarjoamalla tiloja kerhoille ja tapahtumille ja opastamalla käytännön järjestelyissä.

Linnalan settlementin keskeisin tehtävä on ihmisten parissa tehtävä työ. Monikulttuurityötä ohjaavat settlementiliikkeen arvot. Toiminnan keskiössä on erilaisten ihmisten kohtaaminen. Käytännön toiminnassa pyritään edistämään yksilön oikeuksien kunnioittamista ja moninaisuuden hyväksymistä. Toimintaa ohjaavana periaatteena on ihmisten yhdenvertaisuus, luottamus ihmisen ja hänen yhteisönsä voimavaroihin ja niiden vahvistamiseen.

6.2 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt

Savonlinnan seurakunnan maahanmuuttajatyön tarkoituksena on tarjota maahanmuuttajille henkistä, hengellistä, aineellista ja sosiaalista apua ja tukea. Syntyneet ystävyysuhteet ovat rikastuttaneet myös seurakunnan elämää. Maahanmuuttajille suunnattua toimintaa on mm. leirit, joulujuhlat ja maahanmuuttajien illat. Seurakunta on avustanut uusien maahanmuuttajien kotien varustamisessa ja myös majoittanut turvapaikanhakijoita. Seurakunta järjestää kuljetuksia kirkkoon ja ilmaisretkiä valtakunnallisiin hengellisiin kesätapahtumiin. Maahanmuuttajatyön pappi järjestää tarvittaessa aikuisriippikoulua. Myös lasten kasvua tuetaan muun muassa lapsi- ja perhetyössä. Raamattuja pyritään hankkimaan kaikille halukkaille heidän äidinkielellään tai vaihtoehtoisesti kielellä, jota he osaavat. Kotouttamisessa on tärkeää ottaa huomioon myös maahanmuuttajien hengellinen tausta. Koska Savonlinnan evankelisluterilaisen seurakunnan maahanmuuttajille suunnatut tapahtumat kokoavat eriuskoisia maahanmuuttajia esim. leireille kunnioitetaan muiden uskontoja ruokajärjestelyissä ja leirin kristilliseen toimintaan osallistumisen vapaaehtoisuutena. Eri kristittyjen ryhmille tarjoamme maksutta tilojamme kokoontumiseen (karen-baptistit, katoliset burmalaiset, kayah-kielinen kotiseurakunta).

Eri uskonnolliset yhteisöt tekevät työtä maahanmuuttajien parissa jokaisessa kunnassa. Oman uskonnon harjoittamiseen niin ortodoksisessa, katolisessa kuin islam-seurakunnassa mahdollisuus tulee kantaväestön kanssa samoin edellytyksin. Helluntaiseurakunnassa pyritään siihen, että maahanmuuttajat pääsisivät osallistujiksi seurakuntaan ja kokisivat kuuluvansa kiinteästi seurakuntaan. Säännöllinen toiminta tavoitteiden toteuttamiseksi sisältää ystäväperheitä maahanmuuttajille, kuljetuksia jumalanpalveluksiin ja joitain tapahtumia (esim. karennien uudenvuoden tapahtuma). Seurakunta on järjestänyt jumalanpalveluksissa tulkkauspalvelua, mutta se myös tukee maahanmuuttajien suomen

kielen oppimista "tulkkamattomuudella" sopivissa tilanteissa. Helluntaiseurakunta tarjoaa maahanmuuttajille myös toimintamahdollisuuksia.

6.3 Järjestöt

Savonlinnan Seudun Kolomonen ry on vuonna 2007 perustettu Savonlinnan seudun yhdistysten yhteistyöjärjestö, jolla on tällä hetkellä 165 jäsenjärjestöä. Sen arvolähtökohtana on jäsenyhdistysten vahvistaminen ja kehittäminen yhdessä järjestöjen itsenäisyyttä ja voimavaroja kunnioittaen. Kolomonen toiminta tukee eri tahojen ja erilaisten toimijoiden yhteistyötä, se on seudullinen ja tuottaa alueen asukkaiden osallisuuden vahvistamista ja hyvinvoinnin lisääntymistä. Kolomonen kehittää muiden toimijoiden kanssa myös muita Savonlinnan seudulla toimivia kansalaisten kohtaamispaikkoja. Lisäksi se järjestää tapahtumia, tilaisuuksia, koulutuksia ja tiedotusta, kuten hyvinvointimessut sekä mahdollisuuksien tori, jossa teemoina on muun muassa yhteisöllisyys, kulttuurien moninaisuus, ihmisoikeudet, pakolaisuus ja ilmastomuutos.

6.4 Kriisikeskus, Suomen mielenterveysseura ry

Savonlinnan seudun Mielenterveysseura ry ylläpitää Savonlinnan Kriisikeskusta, jossa työskentelee kolme kriisityön ammattilaista. Kriisikeskus tarjoaa keskustelutukea elämän erilaisissa kriisitilanteissa. Toimintaa rahoittavat STEA sekä Savonlinnan, Rantasalmen, Enonkosken ja Sulkavan kunnat. Kriisikeskuksen palvelut ovat asiakkaille maksuttomia. Kriisikeskuksen palvelut ovat myös maahanmuuttajien käytössä. Tarvittaessa käytetään tulkkipalveluita, jonka järjestämisestä ja kustannuksista vastaa kunta/vastaanottokeskus. Kriisipalveluiden lisäksi Mielenterveysseura kouluttaa vapaaehtoistoimijoita maahanmuuttajien tukihenkilöiksi, joiden ohjaamisessa tehdään yhteistyötä maahanmuuttajien ohjaus- ja palvelupiste Navigaattorin kanssa. Tukihenkilöt ovat niin yksittäisten maahanmuuttajien kuin kokonaisten perheiden tukena kotoutumisessa. Tukihenkilöt mm. tutustuttavat maahanmuuttajia suomalaiseen kulttuuriin ja ovat tarvittaessa apuna virastoasioinneissa.

7 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset

Etelä-Savon ELY-keskuksen tavoitteena on turvata ensisijaisesti kotoutumis- ja maahanmuutto-osaaminen Savonlinnan, Pieksämäen ja Mikkelin seuduilla. Itä-Suomen maahanmuuttostrategia 2017 asetti tavoitteekseen, että Itä-Suomen kunnat tarjoavat pakolaisille 250 kuntapaikkaa vuodessa.

Kantaväestön ja maahanmuuttajien väliset suhteet ovat Savonlinnan seudulla olleet hyvät. Maahanmuuttajien aitoon osallisuuteen yhteiskunnassa tulee kuitenkin kiinnittää jatkuvasti huomiota, jotta he löytävät tiensä samoihin palveluihin kuten esim. yhdistystoimintaan, kulttuuri- ja urheiluseuroihin yhdessä kantaväestön kanssa. Savonlinnassa onkin aktiivisesti etsitty harrastusmahdollisuuksia ja tuettu maahanmuuttajanuoria hakeutumaan niiden pariin.

Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden tavoitteena on ylläpitää jo hyvällä tasolla olevia ammatillisia yhteistyöverkostoja, joihin kuuluvat muun muassa alueen oppilaitokset, sosiaali- ja terveydenhuollon eri yksiköt ja te-palvelut. Vuosina 2015-2016

toimineen Maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämishanke LAUHA:n viitoittamalla tiellä jatketaan edelleen maahanmuuttajataustaisten mahdollisuuksia päästä tehokkaasti suomen kielen koulutukseen, peruskoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen, jotka ovat edellytyksinä kiinnittyä tulevaisuudessa myös suomalaiseen työelämään. Savonlinnan kaupungin ja yritysten yhteistyötä voitaisiin edelleen kehittää siihen suuntaan, että yritysten kynnys työllistää maahanmuuttajataustainen henkilö madaltuisi.

Hyväksytty Savonlinnan kaupunginvaltuustossa 25.3.2019 § 16